

Муборак сийрат

19:53 / 28.04.2017 3552

Қуида Қози Иёз, Мұхаммад ибн Абдуллоҳ Хоний ва бошқа бир қанча адибларнинг асарларидан түпланган «Муборак сийрат»дан парча келтирамиз:

«Қиёфалари: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ранг-рўйлари бенихоя чиройли, тана аъзолари фавқулодда мутаносиб ва хушбичим эди. Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳу: «Мен Расулуллоҳдан (соллаллоҳу алайҳи васаллам) кўра чиройлироқ одамни кўрмадим. Қуёш гўё у зотнинг юзларида балқиб турар эди. Кулганларида шуъласи деворларга тушарди», деганлар. Ибн Абу Ҳоланинг ҳадисида эса: «Юзлари ўн тўрт кунлик ойдек ярқираб турар эди», дейилган. Ҳазрати Али розияллоҳу анҳу Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг васфлари охирида: «У зотни дастлаб кўрган одам ҳайбат, салобатларидан қўрқар эди, муомала қилиб таниганидан сўнг эса яхши кўриб қолар эди. Мен Расуллуллоҳдек (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) одамни илгари ҳам, кейин ҳам кўрмадим», деганлар.

Вужудлари: Пайғамбар алайҳиссаломнинг истаклари юзларидан билинар, бир нарсадан хушлансалар, мамнунликлари кўринар эди, ғазаб ва хафачиликлари ҳам юзларида сезиларди. Вужудлари доимо покиза, мушку анбар хоҳ суртсинлар, хоҳ суртмасинлар, хушбўйлик уфуриб турар эди. Ҳазрати Анас розияллоҳу анҳу: «Расулуллоҳдаги (алайҳиссалом) хуш бўй мен ҳидлаган барча ифор, анбар ва мушклардан ёқимлироқ эди», деб хабар берганлар. Жобир ибн Абдуллоҳ розияллоҳу анҳу эса: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам юзимни силаб қўйган эдилар, қўлларидан худди атторнинг қутисидан таралганидек димоғимга хушбўй ҳид урилди», деб эслаганлар. Имом Бухорий ривоят қилган бир ҳадиси шарифдан маълум бўлишича, мушку анбар уфуриб турган кўчадан юрган киши бу ердан албатта Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) ўтганларини билиб олар экан. Ул зот агар бирор боланинг бошини силаб қўйсалар, кечгача ўртоқлари унинг ёнидан кета олишмас экан.

У кишининг сезгилари фавқулодда қувватли эди. Узоқлардаги товушларни ҳам эшитар, ҳеч ким кўра олмайдиган масофани bemalol кўрар эдилар.

Оиша розияллоху анҳо бу түғрида: «У зот қоронғуда ҳам худди кундузгудек бемалол күрар әдилар», деганлар.

Сұздары: кераксиз бирор гап-сұз айтмасдилар. Айтганлари фақат ҳикмат ва насиҳат бўларди. Ҳар кимнинг ақли ва тушунишига қараб сўзлар әдилар. Сұхбатларига асло тўйилмасди. Бирон киши бирон нарса сўраса, дарҳол жавоб қайтарар, жавоблари худди йиллар ўйлаган янглиғ ғоят ҳикматли, чуқур ва кенг бўлар эди. Шу билан бирга, жавоб қисқа, лўнда, сунъийлик ва такаллуфдан холи бўларди, айни пайтда фасоҳат билан гапирадилар. Мулойим ва камтар әдилар. Ўзларига қилинган ҳазилни тўғри қабул қиласар әдилар. Ҳазилларига ёлғон аралашмасди. Кулишлари табассумдан иборат эди. Пайғамбарликка тегишли жиддият ва виқорни асҳоб билан ораларига тўсиқ қилмас әдилар. Ўзларини оддий одамдек тутардилар. Ибн Масъуд розияллоху анҳунинг ривоят қилишича, бир киши Пайғамбар алайҳиссаломнинг ҳузурларига келганида, у зотнинг ҳайбатлари босиб, гапиролмай қолади. Шунда Расулуллоҳ: «Қўрқма, мен ҳукмдор эмасман», деганлар.

Муомалалари: Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам ҳамиша очик юзли, табассумли әдилар. Муомалалари зериктирмайдиган, оғир ботмайдиган эди. Пайғамбар алайҳиссалом билан бирга бўлишдан ҳеч ким шикоят қилмаган. У зот уч нарсадан – баҳслашишдан, кўп гапиришдан, қизиқтирган нарса билан овора бўлишдан сақланар әдилар. Ҳеч кимни ёмонламас, ранжитмас, яширин ҳолларини тафтиш қилмас әдилар. Асҳобларининг сұхбатларини диққат билан эшитар, арзларини қабул этар, гап-сўзларидаги камчилик, ноаниқлик ва тушунмовчиликларга сабр қиласар әдилар. Асҳоби киромларида бу борада бетоқатлик кўрганларида: «Эҳтиёж эгасига ёрдамчи бўлинглар», дер әдилар. Сўзлаётган одамнинг сўзларини бузмас әдилар. Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам одамларни доимо ўзларига жалб этиб тураган әдилар. Бирон нарсадан огоҳлантирганларида авзойларини ўзгартирумай, пешоналарини тириштирумай огоҳлантириар әдилар. Сұхбатдошларига даврада ўзига лойиқ жой кўрсатар әдилар. Йиғинда ўтирган ҳар бир киши, Расулуллоҳ ҳаммадан кўра менинг хурматимни жойига қўйдилар, деган фикр билан кўнгли чоғ бўлар эди. Танисалар, танимасалар – ҳаммани тенг кўрадилар. Камбағал ёхуд бойга ажратмай, ким уйига таклиф этса, борар, бирон киши билан юзма-юз келганда, ҳатто у кичкинтой (бола) бўлса ҳам, биринчи бўлиб салом берар әдилар. У зот бандаларнинг Аллоҳга энг итоатлиси әдилар. Чунки ўзлари: «Биринчи бўлиб салом берганларинг Аллоҳга итоатлироқларингдир», деб марҳамат қилганлар. Пайғамбар алайҳиссалом неъматни ҳар доим улуғ

кўрар, озга қаноат этар, ёмонламас, мақтамас ҳам эдилар. Ҳақга эътиroz этилсагина, ғазабланар эдилар. Аччиқланганларида асло ўринларидан турмасдилар. Бир нарсага ишорат қилгудек бўлсалар, бармоқлари билан эмас, қўллари билан ишорат қилар, бир тарафга қарамоқчи бўлсалар, бутун гавдалари билан ўгирилиб қарап эдилар. Гапирганларида чап қўлларининг бош бармоғини ўнг қўлларининг кафтига урганларича сўйлар эдилар.

Овқатланишлари: Нихоятда кам ер ва кам ухлар эдилар. Аслида кўп ейиш ва кўп ухлаш ҳеч қачон инсон боласига фазилат бўлган эмас. Бани башарнинг энг афзаллари бўлган пайғамбарларга эса бу иллат мутлақо бегона бўлган. Чунки булар ақлни заифлаштиради, кишини ланж, ялқов, хомуш қиласди, умрни зое кетказади, кўнгилни ғафлатга солади. Расули акрам соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Одам боласи қорнидаги ёмон идишни тўлдиролгани йўқ. Унга тўйиш учун бир неча луқма кифоя қиласди. Шубҳасиз, қориннинг учдан бири таом, учдан бири сув, учдан бири нафас учундир», деб тарғиб этар эдилар. Оиша розияллоҳу анҳо: «Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам қоринлари тўйиб овқат еган эмаслар», деганлар. У зотнинг уйқулари ҳам жуда кам бўлган. Шунда ҳам: «Икки кўзим ухлагани билан қалбим ухламайди», деганлар.

Феъллари: ҳар бир ишлари ўртacha эди. Бир-бирига терс тушадиган ҳеч бир ҳаракатлари йўқ эди. Одамларнинг ғафлатга тушиб, Ҳақдан айрилишларидан хавотирланганлари боис улардан доим хабардор бўлиб турардилар. Ҳақни ҳар нарсадан афзал билиб ҳимоя қилар эдилар. У зотнинг назарларида энг яхши одам динга хизмати кўп бўлган одам эди. Саҳобалардаги бирдамликни қаттиқ тутиб турардилар. Энг йўқсил бечораларни ҳам назарларидан четда қолдирмасдилар. Бир сафар масжидни супуриб-сидириб юрадиган йўқсил кампир вафот этади. Саҳобалар у зотга айтиб ўтирмасдан аёлни кўмиб келишади. Умматидан доимо ҳол-аҳвол сўраб, суриштириб турадиган у мукаррам зот кампир нима учун кўринмай қолганини саҳобаларидан сўрайдилар. Унинг ўлганини билдиришганида у зот: «Нега менга хабар бермадинглар?» деб оғринадилар ва (ғойибона) жанозасини ўқийдилар.

Хулқлари: Аллоҳ таоло Қуръони каримда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламни мақтаб: «Сиз улуғ ахлоқ эгасисиз», деб марҳамат қилган. Чиндан ҳам у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам маънавий ва ахлоқий жиҳатдан баркамол зот эдилар. У зот ўзларига ҳали пайғамбарлик келмасидан олдин ҳам чиройли хулқли бўлганлар. Анас розияллоҳу анҳу:

«Расууллоҳ энг гўзал ахлоқ әгаси әдилар», деганлар. Оиша розияллоҳу анҳодан у зотнинг хулқлари ҳақида сўрашганида: «Расууллоҳнинг (соллаллоҳу алайҳи васаллам) хулқлари Қуръон эди, Қуръон рози бўлган нарсадан рози бўлар, ғазабланган нарсадан ғазабланар әдилар», деб жавоб берганлар.

Одоб-ахлоқнинг манбай ақлдир. Илм-маърифат эса ақлнинг маҳсули. Пайғамбаримиз sollаллоҳу алайҳи васаллам ақл ва илм жиҳатидан ҳеч ким етолмаган ва етолмайдиган даражага етишганлар. Мулойимликлари, бағрикенгликлари, ўч олишга қодир бўлатуриб кечириб юборишлари, мусибатга сабр қилишлари Аллоҳ таолонинг ул зотга инъоми эди. Оиша розияллоҳу анҳо бу тўғрида бундай деганлар: «Пайғамбар алайҳиссалом икки ишдан бирини танлаш лозим бўлганида, гуноҳ бўлмаса, енгилроғини танлар әдилар. Агар гуноҳ бўлса, энг узоқда турувчи әдилар. Ўзлари учун интиқом олмас әдилар. Фақат Аллоҳ таолонинг хурмати бузилганида Аллоҳ таоло учун қасос олар әдилар». Ухудда мусибат ёғдирган мушрикларни дуоибад қилишни сўрашганида: «Эй Аллоҳ, қавмимни ҳидоят қилгин, чунки улар билишмайди», дея Яратганга ёлборганлар. Бундай ҳалимликни дунё кўрган эмас. Оиша розияллоҳу анҳо: «Расууллоҳ sollаллоҳу алайҳи васаллам Аллоҳ таоло йўлидаги жангдан бошқа ерда бирор кимсани чертмаганлар. Умрарида на хизматкорни, на аёлларини урганлар», деб эслайдилар.

Саховатлари: Расууллоҳ sollalлоҳу алайҳи васаллам ниҳоятда сахий әдилар. Мол-дунёга умуман рағбат қилмаганлар, «Уҳуд тоғидек олтиним бўлса, ундан Аллоҳ таоло йўлида сарфлаш учун мўлжаллаганимдан ташқари бирон динорни олиб қолиш мени хурсанд қилмайди», деганлар. Вафот этганларида оилаларининг харажати учун совутлари гаровда бўлган. Жобир розияллоҳу анҳунинг хабар беришича, ким нима сўрамасин, Расууллоҳ йўқ демас эканлар. Ибн Аббос розияллоҳу анҳу эса: «Яхшилик йўлида Расууллоҳнинг қўллари ниҳоясиз очиқ эди. Айниқса, муборак рамазон ойида янада сахий бўлиб кетар әдилар», дея эслаганлар. Кунларнинг бирида ул зот қўлларига тушган тўқсон минг динорни бўйра устига ташлаб, охирги чақасигача ҳаммасини бўлиб берадилар. Бир одам келиб сўраганида, «Ёнимда ҳеч нима йўқ, лекин сўраганинг менинг устимда қарз бўлиб турсин, бирон нарса келса, уни сенга берамиз», деганлар. Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анҳу «Аллоҳ таоло Сизни қудратингиз етмаган ишга таклиф қилмаган-ку», деганида ул зот бу сўзлардан хушланмаганлар.

Пайғамбар алайҳиссалом ниҳоятда шерюрак ва жасоратли әдилар. Энг қалтис вазиятларда ҳам сабот билан мардона тураг әдилар.

Табиатларидаги бу жихат Ухуд, Хунайн ва Ҳандақ ғазотларида яққол намоён бўлган. Ибн Умар розияллоҳу анҳу: «Мен Расулуллоҳдан шижаатлироқ, жасурроқ, сахийроқ кишини кўрмадим», деганлар.

Уятчанликлари: Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам дунёдаги энг ҳаёли инсон әдилар. Бошқаларни ҳам ҳаёли бўлишга чақирар, «Ҳаё имондандир» деб ўгит берар әдилар. Абу Саид Ҳудрий розияллоҳу анҳунинг гувоҳлик беришича: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам чимилдиқдаги келинчакдан ҳам уятчан әдилар. Бирон ишни ёқтирганларини шундай юзларидан билиб олардик. Тиниқ ва латиф чехрали әдилар. Бирон кишига у ёмон кўрадиган гапни айтишга ҳаё ва карамлари йўл қўймасди». Оиша розияллоҳу анҳо эса: «У зотга биров ҳақида ёмон гап етса, фалончига нима бўлди, бундай депти, демасдилар, балки, қавмга нима бўлди, бундай дейишибди ёки қилишибди, дея афсусланар ва ўша одамнинг исмини айтмасдан туриб, уни ёмонликдан қайтарар әдилар», дея хотирлаганлар. У зот соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳеч қачон ёмонликка ёмонлик билан жавоб бермаганлар. Бунга қодир бўлатуриб душманга жазо беришдан сақланар, аксинча, унга яхшилик қилар әдилар. У зотнинг ҳузурига жазо олишни ўйлаб келган душманлар мурувват кўришар, ўлимга тайёрланиб турганлар ҳаётга қайтишар әди. Бу ҳол ҳар қандай бағритош душманларга ҳам ул зотни севдирар әди. Дарҳақиқат, у зот бутун оламларга айни раҳмат қилиб юборилганлар.

Тақволари: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Одам болалари ичидаги энг тақволиси, энг ибодатлиси әдилар. Қўрқув ва умидлари, тоат-ибодатлари илмларига яраша әди. «Мен билган нарсаларни билганларингда кам кулиб, кўп йиғлардиларинг. Сизлар эшитмаган нарсани мен эшитаман. Осмон фарёд чекади ва бунга ҳаққи бор. Унда фаришта Аллоҳга сажда қилиб, пешонасини қўймаган тўрт энлик бўшлиқ жой йўқ. Аллоҳга қасам, агар мен билган нарсани билганларингда, кам кулиб, кўп йиғлар, тўшакда аёллар билан лаззатланмас, Аллоҳга фарёд уриб, тоғу тошларга чиқиб кетган бўлар әдиларинг...» деганлар.

Ибодатлари: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам кўп ибодат қилар әдилар. Кечаси таҳажжуд намозида қиёмда тураверганларидан оёқлари шишиб кетарди. Ҳазрати Оиша розияллоҳу анҳо: «Пайғамбар алайҳиссаломнинг ибодатлари тинимсиз ёғиб турган ёмғирга ўхшарди», деганлар. У зот соллаллоҳу алайҳи васаллам дунёдан топган қувончлари

намоз әди. Ўзлари ҳам: «Кўз қувончим намозда», деб айтганлар. Ибодат қилар эканлар, йиғлайверар эдилар. Соқоллари, кўкраклари, ҳатто ер ҳўл бўлиб кетарди. Хотинлари: «Аллоҳ гуноҳларингизни кечирган-ку?» дейишса, «Шукр қилувчи бандалардан бўлмайнми?!» дердилар. Ҳа, у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам жуда кўп нарсани билар, билганлари учун кўп йиғлар эдилар».